

Sandoriai dėl kainų skirtumo (CFD)

Svarbiausia informacija

- Sandoriai dėl kainų skirtumo (angl. *contracts for difference, CFD*) yra sudėtingi finansiniai produktai, kurie tinka ne visiems investuotojams.
- Neinvestuokite pinigų, kurių negalite sau leisti prarasti. Galite prarasti daug daugiau, nei Jūsų pradinė įmoka.
- Galimybę prekiauti CFD turėtumėte svarstyti tik tuomet, jeigu:
  - turite didelę prekybos svyruojančiose rinkose patirtį,
  - puikiai suprantate, kaip veikia šios rinkos, ir žinote apie visus susijusius rizikos veiksnius ir patiriamas išlaidas,
  - suvokiate, kad kuo didesnis finansinis svertas, tuo didesnė rizika,
  - suprantate, kad Jūsų pozicija gali būti uždaryta nepaisant to, ar Jūs pritariate paslaugų teikėjo sprendimui uždaryti Jūsų poziciją, ar ne,
  - turite užtektinai laiko aktyviai valdyti savo investicijas.

Kodėl skelbiame šį įspėjimą ?

Dėl besitęsiančių finansų krizės padarinių vis dar sunku uždirbti net ir nedidelę investicijų gražą. Dauguma investuotojų, siekdami gauti didesnę pelną, svarsto galimybes investuoti į sudėtingus finansinius produktus, pvz., sandorius dėl kainų skirtumo, kuriais prekiaujant siūloma naudotis finansiniu svertu.

CFD skirti tik profesionaliems klientams arba itin didelę patirtį turintiems neprofesionaliesiems investuotojams, suprantantiems produkto esmę. Tačiau nepaisant to, reklaminiuose pranešimuose prekiauti CFD siūloma ir nepatyrusiems neprofesionaliesiems klientams. Gali būti taip, kad CFD reklaminiuose pranešimuose nurodomas tikėtinas pelnas ne visiškai atspindi susijusią riziką arba tokia rizika nėra tinkamai akcentuojama.

Siekdami pritraukti Jus kaip naują klientą, CFD teikėjai dažnai siūlo „negrąžintinus pinigus prekybai

pradėti“, dovanas, sumažintus mokesčius arba mokymus apie prekybą. Dažnai tai būna tiesiog rinkodaros triukas, kurio tikslas – įtraukti Jus į spekuliacinę prekybą CFD. Nepamirškite, kad CFD reklaminius pranešimus kartais skelbia leidimų neturinčios arba nereguliuojamos įmonės.

Paprastai perkant ir parduodant CFD, ypač internetu, negalima pasinaudoti konsultacijomis dėl investavimo. Tai reiškia, kad Jūs (t. y. neprofesionalusis investuotojas) esate atsakingas už savo priimtus sprendimus dėl prekybos. Vis dėlto leidimą turintis ir reguliuojamas CFD teikėjas pirmiausia privalo patikrinti, ar esate patyręs investuotojas, galite prekiauti CFD ir ar suprantate susijusius rizikos veiksnius. Vis dėlto taip elgiasi ne visi CFD teikėjai.

CFD yra sudėtingi produktai, kurie paprastai naudojami spekuliaciniais tikslais. Perprasti šių produktų specifiką gali būti ypač sudėtinga.

Kas yra CFD ?

CFD – tai „pirkėjo“ ir „pardavėjo“ susitarimas sumokėti skirtumą tarp pagrindinio turto (akcijų, valiutų, biržos prekių, indeksų) pradinės kainos ir jo kainos sandoriui pasibaigus.

CFD yra su finansiniu svirtu susiję produktai. Jie sudaro sąlygas dalyvauti finansinių priemonių ar kito turto rinkoje įnešant tik dalį pinigų sumos (maržą), kuri nustatoma atsižvelgiant į bendrą CFD sandorio vertę. CFD sudaro sąlygas investuotojams pasinaudoti pagrindinio turto, dėl kurio sudaromas CFD, kainų kilimu (taikant „ilgąją poziciją“) arba kainų kritimu (taikant „trumpąją poziciją“).

Pabaigus sandorį Jums bus sumokėtas arba Jūs turėsite sumokėti CFD ir (arba) pagrindinio turto sandorio „užbaigimo“ ir „sudarymo“ vertės skirtumą. Jeigu skirtumas yra teigiamas, CFD teikėjas Jums sumokės susidariusį skirtumą. Jeigu skirtumas neigiamas – turėsite šį skirtumą sumokėti CFD teikėjui.

Atrodytų, kad CFD panašūs į labiausiai paplitusias investavimo priemones, pvz., akcijas, tačiau jie iš esmės skiriasi, nes Jūs niekada faktiškai neperkate arba neturite nuosavybės teisių į turtą, dėl kurio sudaromi CFD.

CFD veikimo pavyzdys

Manote, kad akcijos, kuriomis prekiaujama biržoje (A akcijos), yra nepakankamai įvertintos ir jų kaina ateityje kils. Nusprendžiate nusipirkti CFD dėl 4000 vienetų A akcijų, kai akcijų CFD vieneto kaina yra 10 EUR. Todėl Jūsų „pozicija“ yra 40 000 EUR (4000 x 10 EUR). Jums nereikia mokėti 40 000 EUR: mokėtina suma priklausys nuo maržos (pinigų sumos), kurios reikalauja CFD teikėjas. Jeigu CFD teikėjas, pvz., reikalauja 5 proc. maržos, vadinasi, mažiausia Jūsų pradinė įmoka bus 2000 EUR (40 000 EUR x 5 proc.). Pelnas, kurį gausite investavę šią pradinę įmoką, priklausys nuo akcijų A kainos rinkoje tą dieną, kai Jūs nusprendžiate uždaryti savo poziciją (t. y., pardavus CFD).

A akcijos kaina (EUR)	A akcijos grąža (proc.)	Investuotoj o pelnas / nuostolis (EUR)	Investuotoj o gaunama grąža (proc.)
7.5€	-25%	-10000€	-500%
9.0€	-10%	-4000€	-200%
9.5€	-5%	-2000€	-100%
9.9€	-1%	-400€	-20%
10.0€	0%	0€	0%
10.1€	1%	400€	20%
10.5€	5%	2000€	100%

Jeigu A akcijos kaina sumažėja 5 proc. (nuo 10 EUR iki 9,5 EUR), o finansinis svirtas yra 20, prarasite visą savo pradinę maržos įmoką (-100 proc.), t. y. 2000 EUR. Jeigu A akcijos kaina sumažėja 10 proc. (nuo 10 EUR iki 9 EUR), o finansinis svirtas yra 20, prarasite ne tik pradinę savo įmoką (2000 EUR), bet ir turėsite sumokėti CFD teikėjui dar 2000 EUR (įkaito vertės išlaikymo prievolė), jeigu norite, kad Jūsų sandoris galėtų toliau.

Vadinasi, patirti nuostoliai gali būti didesni už Jūsų pradinę maržos įmoką.

Išlaidos

Be pelno ir nuostolių, prekiaujant CFD, taip pat patiriama kitų įvairaus pobūdžio išlaidų. Išlaidos visų pirma turės poveikį investicijų grąžai. Vienas iš išlaidų pavyzdžių – tai CFD teikėjams mokami komisiniai mokesčiai. Atkreipkite dėmesį į tai, kad vieni CFD teikėjai prašo sumokėti bendrą komisinį mokestį, o kiti komisinį mokestį taiko kiekvienam prekybos sandoriui (t. y. sandorio sudarymui ir jo pabaigai).

Prekiaujant CFD taip pat gali būti patiriamos išlaidos, susijusios su pirkimo ir pardavimo kainų skirtumu, dienos ir nakties pozicijų finansavimo išlaidomis, sąskaitos tvarkymo mokesčiais ir kitais mokesčiais (atsižvelgiant į jurisdikciją, kurioje prekiaujate ir kurioje veikia CFD teikėjas). Šias išlaidas gali būti sudėtinga apskaičiuoti ir jos gali būti didesnės už grynąjį prekybos pelną.

Kokie pagrindiniai investavimo į CFD rizikos veiksniai ?

CFD, ypač tuo atveju, kai naudojamas didelis finansinis svertas (kuo didesnis CFD finansinis svertas, tuo didesnė jo rizika), yra susiję su labai didele rizika. CFD nėra tipiniai produktai. Įvairūs CFD teikėjai taiko skirtingas sąlygas ir mokesčius. Todėl CFD paprastai nėra tinkamas produktas daugumai neprofesionaliųjų investuotojų.

Galimybę prekiauti CFD turėtumėte svarstyti tik tuomet, jeigu siekiate spekuliuoti, visų pirma trumpuoju laikotarpiu, arba jeigu norite apsaugoti jau turimą savo investicijų portfelį nuo galimų nuostolių, ir jeigu turite daug patirties prekiaudami, visų pirma nepastoviose rinkose, kai kaina smarkiai svyruoja, ir galite sau leisti patirti tam tikro dydžio nuostolius.

Laikas nėra Jūsų sąjungininkas

CFD nėra tinkami ilgalaikiam investavimui (principas „pirk ir laikyk“). Prekiaujant CFD būtina trumpuoju laikotarpiu (minučių, valandų, dienų tikslumu) nuolat stebėti rinką. Net ir per naktį laikant poziciją atidarytą kyla didesnė rizika ir patiriamos papildomos išlaidos.

Dėl akcijų rinkos ir kitų finansinių priemonių rinkų nepastovumo ir papildomo Jūsų investicijoms taikomo finansinio sverto gali greitai pasikeisti bendra Jūsų investavimo padėtis. Norint suvaldyti kylančią riziką arba įmokėti papildomą maržą, kartais būtina imtis skubių veiksmų.

Todėl jeigu neturite užtektinai laiko reguliariai stebėti savo investicijas, neturėtumėte prekiauti CFD.

Likvidumo rizika

Likvidumo rizika daro įtaką Jūsų galimybėms prekiauti. Tai reiškia, kad ne visuomet galėsite prekiauti CFD ar turtu kada panorėję (kad apsisaugotumėte nuo nuostolių arba gautumėte pelną).

Be to, marža, kurią Jūs turite įmokėti į CFD teikėjo sąskaitą, kas dieną perskaičiuojama iš naujo, atsižvelgiant į Jūsų turimų CFD pagrindinio turto vertės pokyčius. Jeigu dėl šio perskaičiavimo (perkainojimo) CFD pagrindinio turto vertė, palyginti su ankstesne diena, sumažėja, turėsite nedelsiant CFD teikėjui sumokėti pinigus, kad atstatytumėte maržos poziciją ir padengtumėte nuostolius. Jeigu negalėsite sumokėti tokios įmokos, tuomet CFD teikėjas gali uždaryti Jūsų poziciją, nepaisant to, ar Jūs sutinkate su tokiu CFD teikėjo sprendimu, ar ne. Nuostolius turėsite padengti net ir tuo atveju, jeigu vėliau pagrindinio turto kaina pasiekia ankstesnę vertę. Kai kurie CFD teikėjai likviduoja visas Jūsų CFD pozicijas, jeigu neturite reikalingos maržos, net jeigu viena iš šių pozicijų atitinkamu metu yra pelninga.

Norint išlaikyti atvirą poziciją Jums gali prireikti leisti CFD teikėjui savo nuožiūra nustatyti papildomus mokėjimus (kurie paprastai nuskaičiuojami nuo Jūsų kreditinės kortelės), kai to reikia siekiant patenkinti susijusias įkaito vertės išlaikymo prievoles. Todėl dinamiškoje ir nepastovioje rinkoje galite greitai išseikvoti savo kreditinės kortelės limitą.

Finansinio sverto rizika

Finansiniu svertu pagrįsta prekyba reiškia, kad galimas pelnas yra padidinamas; tai taip pat reiškia galimus didesnius nuostolius.

Kuo mažesnis maržos reikalavimas, tuo didesnė tikėtina nuostolių rizika tuo atveju, jeigu rinkos pokyčiai Jums bus nepalankūs. Kartais taikomos itin mažos maržos, pvz., 0,5 proc. Atkreipkite dėmesį į tai, kad tuo atveju, kai prekiaujant taikoma marža, Jūsų nuostoliai gali būti didesni už pradinę įmoką ir galite prarasti daug daugiau pinigų nei iš pradžių investavote.

Nuostolio riba

Norėdami riboti patiriamus nuostolius, dauguma CFD teikėjų siūlo Jums galimybę pasinaudoti nuostolio riba (angl. „Stop loss“). Ši paslauga automatiškai uždaro poziciją, kai pasiekiami Jūsų pasirinkta kainos riba. Kai kuriais atvejais nuostolio riba nėra veiksminga, pvz., vykstant greitai kainų pokyčiams arba uždarius rinką. Nuostolio riba ne visada padeda išvengti nuostolių.

Vykdomo rizika

Vykdomo rizika yra susijusi su tuo, kad pirkimo–pardavimo pavedimai gali būti įvykdomi ne iš karto. Pavyzdžiui, nuo pavedimo pateikimo iki jo įvykdymo gali praeiti tam tikras laiko tarpas. Per šį laiko tarpą rinkoje jau gali būti įvykę Jums nepalankūs pokyčiai. Tai reiškia, kad Jūsų pavedimas nebus įvykdytas už tokią kainą, kokios tikėjotės.

Kai kurie CFD teikėjai leis Jums prekiauti net ir tuomet, kai rinka yra uždaryta. Atkreipkite dėmesį į tai, kad šių pirkimo–pardavimo pavedimų kainos gali labai skirtis nuo pagrindinio turto kainos rinkos uždarymo metu. Dažnai kainų skirtumas gali būti didesnis nei tuo metu, kai rinkoje vyksta prekyba.

Sandorio šalies rizika

Sandorio šalies rizika – tai rizika, kad CFD teikėjas (t. y. kita Jūsų sandorio šalis) nevykdys išpareigų ir negalės sumokėti Jūsų uždirbtų pinigų. Jeigu CFD teikėjas tinkamai neatskiria Jūsų lėšų nuo kitų savo lėšų ir susiduria su finansiniais sunkumais, tuomet kyla rizika, kad negalėsite atgauti Jums priklausančių pinigų.

Kaip galite apsisaugoti ?

Prieš nuspręsdami prekiauti turėtumėte atidžiai perskaityti susitarimą arba sutartį su CFD teikėju.

Prieš pradėdami prekiauti, turėtumėte atkreipti dėmesį bent jau į šiuos aspektus:

- prekybos CFD naudojantis CFD teikėjo paslaugomis išlaidas,
- ar CFD teikėjas atskleis maržas, kurias jis taiko jūsų pirkimo–pardavimo pavedimams,
- kaip CFD teikėjas nustato CFD kainas,
- kas atsitinka, jeigu Jūsų pozicija būna aktyvi per naktį,
- ar CFD teikėjas gali pakeisti arba iš naujo nustatyti kainą Jums pateikus pavedimą,
- ar CFD teikėjas vykdys Jūsų pavedimus net ir tuomet, jeigu pagrindinė rinka yra uždaryta,
- ar yra galiojanti investuotojo arba įmokėtos pinigų sumos apsaugos schema tuo atveju, jeigu kyla su kita sandorio šalimi arba kliento turtu susiję ginčai.

Jeigu nesuprantate rinkoje siūlomų produktų, neprekiuokite jais.

Daugiau informacijos

Visada patikrinkite, ar CFD teikėjas turi leidimą vykdyti investavimo veiklą Jūsų šalyje. Tai galite padaryti apsilankę nacionalinės CFD teikėjų reguliavimo institucijos svetainėje.

Visų nacionalinių reguliavimo institucijų ir jų svetainių sąrašą taip pat galima rasti:

- ESMA svetainėje <http://www.esma.europa.eu/investor-corner>
- EBA svetainėje <http://www.eba.europa.eu/Publications/Consumer-Protection-Issues.aspx>